

Bidbook Nationaal Park Zuid-Kennemerland

1. Aantrekkelijke mix unieke natuur en intrigerende cultuurhistorie

Omsloten door zee en de verstedelijking van de groeiende Metropoolregio Amsterdam (MRA) vormt Nationaal Park Zuid-Kennemerland (NPZK) een aantrekkelijk rustpunt voor een brede groep bezoekers. Een groene uitlaatklep, waar bewoners en toeristen genieten van bijzondere natuurwaarden, zich verwonderen en kunnen leren van de rijke cultuurhistorie. Mens en natuur hebben hier samen een uniek gebied gecreëerd dat bezoekers verleidt tot actie en beleving.

Diversiteit kenmerkt Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Een aantrekkelijke mix van landschappen vult de 3800 hectare. Uitgestrekte stranden, gevarieerde duinzones met unieke vegetatie en duinbossen met zeldzame dier- en plantensoorten. Zeeduinen zijn weer stuivend gemaakt wat zijn vruchten afwerpt: het duinlandschap is voortdurend in beweging en blijft aantrekkelijk. Verdroging is succesvol bestreden, verruiging opmerkelijk aangepakt met wisenten. NPZK is met de aangrenzende Amsterdamse Waterleidingduinen en enkele landgoederen aangewezen als Natura 2000-gebied (zevenduizend hectare). Anticiperend op een gezonde toekomst verbindt een natuurbrug NPZK sinds 2013 met de Waterleidingduinen en wordt gewerkt aan nog twee ecoducten.

De rijke cultuurgeschiedenis is goed zichtbaar. Overblijfselen van vroege nederzettingen, 17e eeuwse landgoederen van rijke Amsterdammers, zoals Elswout en Koningshof, en stille getuigen van de Tweede Wereldoorlog zijn bewaard gebleven. Zij zorgen voor een aantrekkelijke meerwaarde.

Onze ambitie

Om de natuurwaarden verder te kunnen verhogen, duurzaamheid te garanderen, bezoekers beter te kunnen ontvangen en een slimmere spreiding te kunnen realiseren, zetten wij in op schaalvergroting door:

- samenwerking met andere beheerders in het Natura 2000-gebied
- meer samenwerking met en een betere aansluiting op de groengebieden in MRA
- de instelling van een regionale recreatieve zonerings
- samenwerking met andere nationaal parken langs de kust*

**Voor de duinen van de Hollandse vastelandskust zijn bids uitgebracht voor NP Zuid-Kennemerland en NP Hollandse Duinen. Deze delen de ambitie van samenwerking en de ontwikkeling van een gepaste governance structuur.*

2. Intense natuur- en cultuurbeleving

NPZK wil bezoekers een intense beleving meegeven en zich één laten voelen met de omgeving. Iedere bezoeker moet als ambassadeur ons park verlaten. Wij bieden recreatiemogelijkheden die passen bij de aard van ons park, uitdagende excursies, inspirerende festivals en activiteiten.

Bezoekerscentrum De Kennemerduinen, een replica van een 7e eeuwse duinboerderij, is voor veel bezoekers hét startpunt. BREEAM-gecertificeerd en gewaardeerd met een gouden Green Key.

Natuur- en cultuurhistorische waarden worden hier met uitdagende (les)programma's onder de aandacht gebracht. Zo daagt *De Dilemmabox* leerlingen uit om op de stoel te gaan zitten van de beheerder. Welke belangen spelen er (recreant, inwoner) en welke consequenties hebben beslissingen? Voor schoolreisjes is een activiteitenmenu ontwikkeld en studenten bieden wij inspirerende stageplaatsen.

Jaarlijks wordt NPZK zo'n twee miljoen keer bezocht. Het bezoekerscentrum noteerde 200.000 bezoeken per jaar. Opvallend is hier de toename van toeristen.

Onze ambitie

In de komende jaren neemt het toerisme vanuit MRA flink toe. Om te voorkomen dat de draagkracht van het gebied wordt overschreden, is regionale zoning van groot belang. Daarmee kunnen we bewerkstelligen dat de recreatieve mogelijkheden passen bij de kwaliteit van ieder groengebied. Met extra inrichtingsmaatregelen kunnen we de bezoekersstroom reguleren en voorkomen dat de druk op bepaalde gebieden te groot wordt. Bovendien biedt zoning nieuwe kansen voor ondernemers in de regio. Wij denken aan zones voor:

- natuurbeleving
- cultuurhistorie
- intensieve recreatievormen

Met gerichte marketing kunnen we MRA-bezoekers naar NPZK leiden. De historische samenhang tussen Amsterdam, de landgoederen en natuur in ons park maakt zo'n bezoek tot een logisch en mogelijk vanzelfsprekend vervolg.

Duurzaam toerisme staat al nadrukkelijk op onze agenda. Daarnaast streeft NPZK naar een *Kennisknooppunt*: met regionale onderwijsinstellingen willen we kennis verzamelen over duurzaam gebruik van ons gebied en duurzaam ondernemen stimuleren. Innovatie van educatieve en recreatieve programma's zetten we voort.

3. Samen op één lijn

Om ambities te kunnen waarmaken, moeten alle neuzen dezelfde kant op staan. Dit bidbook is dan ook gebaseerd op het Beheer- en Ontwikkelplan Nationaal Park Zuid-Kennemerland, vastgesteld door Overlegorgaan NPZK. In dit bestuurlijke platform zijn PWN, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de gemeenten Velsen, Bloemendaal, Zandvoort en Haarlem vertegenwoordigd alsmede IVN, provincie Noord-Holland en particuliere gebieds-/landgoedeigenaren. Tijdens het interactieve proces rond het Beheer- en Ontwikkelplan werden ook omwonenden uitgenodigd mee te denken.

Om een breed draagvlak te creëren heeft NPKZ veel samenwerkingspartners. Tientallen ondernemers en campings zijn gastheer van ons park. Zij geven feedback en Kennemer Duincampings dragen ook financieel bij aan natuurbeheer. In meerdere natuurprojecten werken wij nauw samen met anderen. Er is intensief contact met de Amsterdamse Waterleidingduinen over faunabeheer en Natura 2000 en we zijn gezamenlijk opgetrokken in het project Natuurbrug Zandpoort, de eerste van drie fysieke verbindingen tussen beide gebieden. Dit werd

medegefinancierd door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling en de Nationale Postcodeloterij.

Onze ambitie

Fase 1 van het project Duurzaam Toerisme en Recreatie vormt de eerste aanzet tot verdere intensivering van samenwerkingen met bestaande en nieuwe partners. Binnen dit project overleggen beheerders, overheden, groengebieden, ondernemers, gebruikers en belangengroepen over duurzaam beheer en gebruik van het nationaal park. Dit moet leiden tot een gemeenschappelijke visie en concrete producten. Voorbeelden daarvan zijn:

- handboek duurzaam ondernemen nationaal park
- nieuwe toeristische producten
- menukaart met alle activiteiten en bijbehorende prijzen

In de vervolgfase moet de samenwerking met andere beheerders - in het Natura 2000-gebied en met de groengebieden in de Metropoolregio Amsterdam -, alsook het instellen van een regionale recreatieve zoning en gerichte marketing op toeristen uit de MRA verder gestalte krijgen. Ook kunnen we toewerken naar een *European charter for sustainable tourism*, een certificering voor duurzaam toerisme in kwetsbare natuurgebieden.

4. Nationaal Park Zuid-Kennemerland in het hart van velen

Nationaal Park Zuid-Kennemerland moet voor mensen in het gebied 'ons park' worden en in het hart komen van velen, zodat uiteindelijk een grote groep inwoners, ondernemers en vrijwilligers zich betrokken en verantwoordelijk voelt voor het reilen en zeilen in het park. De honderden vrijwilligers die we al hebben, zijn daar een mooi voorbeeld van. Zij waarderen de bijzondere natuurwaarden en recreatieve mogelijkheden en zien het belang van duurzaam beheer, zodat ook toekomstige generaties van dit bijzondere gebied kunnen blijven genieten.

Maar betrokkenheid gaat in onze optiek verder. Wij kiezen voor open communicatie, waarbij de verschillende doelgroepen ons gevraagd en ongevraagd feedback geven. Met ondernemers werken wij aan een gemeenschappelijke visie op het duurzaam benutten van mogelijkheden.

Onze ambitie

Nu al werkt de natuur van ons park als een groene motor voor de regionale economie. De verwachte toeristische groei en de manier waarop mensen hun vrije tijd invullen, biedt ruimte aan meer kleinschalige economische initiatieven. Net zoals bij de drinkwaterwinning, parkeergelden, excursies en commerciële activiteiten kan dit extra inkomsten opleveren voor instandhouding, ontwikkeling, beheer en educatie. Mogelijk biedt een *natuurattractiepunt* aan de rand van het gebied regionale ondernemers kansen. Duurzame ontwikkeling staat hierbij voorop.

NPZK is inventief met het werven van financiën. Al vaker deden wij succesvol een beroep op (Europese) subsidies en in 2016 financierden we voor het eerst een project via crowdfunding: de renovatie van de monumentale boshut op Elswout.

Een ander voorbeeld van betrokkenheid en externe financiering is Stichting Duinenfonds Zuid-Kennemerland, met regionale bedrijven die gezamenlijk zoeken naar financiën voor duinbeheer en duinbehoud. Zij spannen zich in om de recreatie in het gebied te ondersteunen en het verhaal van de natuur te vertellen.

5. Adequate governance

In 2013, toen de Rijksregeling Nationale Parken werd gewijzigd, mochten de nationale parken zelf kiezen voor een organisatiestructuur. De bestuurders van NPZK besloten de organisatievorm van Overlegorgaan te continueren. En nog steeds ervaren wij deze vorm als constructief en efficiënt met voldoende mogelijkheden om de samenwerking verder uit te breiden. Adequate governance valt of staat bij (regionale) betrokkenheid. Alleen als er voldoende draagvlak is voor beslissingen kan constructief worden samengewerkt en kunnen gezamenlijke doelstellingen worden verwezenlijkt.

Onze ambitie

Het bovenstaande hoeft overigens niet in te houden dat alle samenwerkingspartners deel uitmaken van het Overlegorgaan: tijdens de workshops Duurzaam Toerisme en Recreatie fase 1, die in 2016 zijn gestart, bespreken we met ondernemers hoe de toeristische sector het best kan worden betrokken bij het nationaal park. We zoeken actief de samenwerking op met onze omgeving.

Met de beheerders van alle natuur- en recreatiegebieden waarmee wij willen samenwerken wordt de gewenste organisatiestructuur besproken. De gemaakte afspraken worden vastgelegd.

6. Achterland vol potentie

Geen regio in Nederland verwelkomt jaarlijks zoveel toeristen als de Metropoolregio Amsterdam. In de hoofdstad groeit het toerisme jaarlijks met ruim zes procent. Dat biedt NPZK interessante kansen om ons als belangrijk en kenmerkend icoon van de Nederlandse natuur en cultuurhistorie te profileren. De groeiende groep internationale toeristen die Amsterdam bezoekt, is met gerichte marketing goed te bereiken. Ze zijn immers al in de regio en de directe link tussen de hoofdstad en de landgoederen in NPZK zorgt ervoor dat interessant cultureel erfgoed binnen handbereik is. Daarnaast kan ook de relatie met de zee onder de aandacht worden gebracht. De voortdurende strijd om het water te weren, die heeft geleid tot versterking van duinen en de aanleg van polders en dijken en uiteindelijk ook tot het ontstaan van ons bijzondere gebied met hoge natuurwaarden.

De aanwezigheid van zo'n icoon straalt af op de hele regio: een nationaal park van wereldklasse zo dichtbij een wereldstad als Amsterdam. Een ijzersterke combinatie die ervoor kan zorgen dat het vanzelfsprekend wordt om vanuit Amsterdam naar NPZK te komen. Het nationaal park werkt al samen met Amsterdam Marketing, Marketing Haarlem en VVV Zandvoort aan haar MRA-profilering als *Dutch Dunes*.

Daarnaast speelt ons park een prominente rol in het leef- en vestigingsklimaat van het verstedelijkte gebied. De MRA behoort tot de Europese top vijf van economisch sterke regio's en naar verwachting neemt de recreatiebehoefte in de MRA tot 2040 toe met zo'n veertig procent. Onze rol als oase van rust en plek voor ontspanning en natuurrecreatie wordt daardoor nog belangrijker. Meer toerisme in

het NPZK moet daarom zorgvuldig worden begeleid, zodat we op een verantwoorde en duurzame manier meer bezoekers kunnen verwelkomen.

7. Wat kosten onze ambities

Wij zijn ambitieus. Zoals blijkt uit het bovenstaande vloeien uit dit bidboek nogal wat acties voort. Deze zijn gebaseerd op het Beheer- en Ontwikkelingsplan van het park, maar zijn nog niet concreet uitgewerkt in het meerjarenprogramma. De kosten komen uit boven de jaarlijkse bijdrage van de provincie Noord-Holland. Voor het starten en realiseren van samenwerking met alle partijen, het maken van concrete inrichtingsplannen met businesscases en producten is extra menskracht nodig. Als wij de prijs winnen, dan willen we het beschikbare budget tot en met 2018 besteden aan deze extra menskracht en voor het maken van de eerste producten. Gedacht moet worden aan een 0,5 fte op HBO-niveau per jaar. Voor 2017 en 2018 dus in totaal 1 fte, kosten € 80.000,-. Met het ontwikkelen van één toeristisch product, inclusief de marketing en communicatie, is een bedrag gemoeid van circa € 40.000,-. Totale benodigde financiën 2017-2018 is dan € 120.000,-.

Acties:

- samenwerking beheerders Natura 2000-gebied
- realiseren regionale zonerings met andere groengebieden in MRA
- samenwerking met andere nationale parken langs de Hollandse vastelandskust
- doorontwikkelen educatief en recreatief aanbod jeugd en jongvolwassenen
- verkennen samenwerking tot Kennisknooppunt
- ontwikkelen toeristische themaproducten
- gerichte marketing van MRA-toeristen
- project Duurzaam Toerisme en Recreatie fase 2
- samenwerkingsvormen ontwikkelen met ondernemers
- samenwerkingsvorm uitwerken met groengebieden in MRA

8. Community of practice

NPZK neemt graag deel aan de Community of Practice die binnen het Programma Nationale Parken wordt ontwikkeld, zodat de opgedane kennis en ervaring gedeeld wordt en geleerd kan worden van de ervaringen van andere nationale parken.

Als aanvulling hierop willen wij indien mogelijk ook via het door ons gewenste *Kennisknooppunt* onze expertise waar nodig en mogelijk inzetten voor andere nationaal parken (zie ook onder 2).

Samenvatting

Nationaal Park Zuid-Kennemerland behoort met zijn duinen, bossen en landgoederen tot de mooiste en waardevolste gebieden van ons land. Het gebied kent een grote rijkdom aan planten en dieren. De bloemrijke duingraslanden en struwelen hebben zulke hoge natuurwaarden dat ons nationaal park deel uitmaakt van het Europese natuurnetwerk Natura 2000. Ook de cultuurhistorische waarden zijn groot. Sporen van vroege bewoning en een gordel van buitenplaatsen en landgoederen aan de oostzijde van het gebied getuigen van een lange en bijzondere geschiedenis.

De afgelopen jaren is veel gedaan aan natuurherstel. We hebben de verdroging succesvol bestreden en door het inzetten van de wisent, het laatste wilde oerrund van Europa, en andere grote grazers werd de verruiging doelmatig aangepakt. In 2013 kwam de eerste van drie natuurbruggen tot stand die bijdragen aan de gewenste en noodzakelijke schaalvergroting van ons nationaal park. De komende jaren wordt het beheerplan Natura 2000 uitgevoerd.

Nationaal Park Zuid-Kennemerland werkt er hard aan om de natuurwaarden en het cultureel erfgoed van het gebied te behouden en te herstellen. Ook komende generaties moeten immers van het gebied kunnen genieten. Uitgangspunt is daarom dat alles wat er in het nationaal park gebeurt, bijdraagt aan een duurzame ontwikkeling. We zoeken daarvoor actief de samenwerking met andere partijen.

Het Nationaal Park Zuid-Kennemerland is een oase van rust en ruimte in de drukke Metropoolregio Amsterdam (MRA). Jaarlijks wordt het gebied zo'n 2 miljoen keer bezocht. Mensen uit de directe omgeving komen er graag om te ontspannen en om van de rust en natuur te genieten. We verwachten dat de komende jaren het aantal toeristen uit de Metropoolregio Amsterdam fors toeneemt. Om te voorkomen dat de druk op de natuur te groot wordt en om er voor te zorgen dat toeristen ook daar terecht komen waar ze willen zijn, streven we naar meer samenwerking met de groengebieden in de MRA en een regionale zonering: een natuurzone voor rustige, natuurgerichte recreatie, een landgoederenzone voor in cultuurhistorie geïnteresseerde bezoekers en een recreatiezone voor intensieve recreatievormen. De kwaliteiten van elk gebied komen daarmee optimaal tot hun recht en door een gerichte marketing weten toeristen precies waar zij voor welke 'activiteit' terecht kunnen. Ook overwegen we andere sturingsmaatregelen, zoals de aanleg van een *natuurattractiepunt* aan de rand van het nationaal park om natuurtoerisme te concentreren, te grote drukte te voorkomen en kansen te bieden aan ondernemers en meer inkomsten te genereren voor parkbeheer.

Het nationaal park werkt als een groene motor voor de regionale economie. In hotels, restaurants, strandtenten en campings in en rondom het Nationaal Park verdienen veel mensen een goede boterham. Er is ruimte voor kleinschalige economische initiatieven die passen binnen de draagkracht van het gebied. Sinds 2016 werken we samen met ondernemers in het project Duurzaam Toerisme en Recreatie aan een gezamenlijke visie op het duurzaam beheren en benutten van het nationaal park. Nationaal Park Zuid-Kennemerland zet ook in op betrokkenheid van omwonenden en recreanten. Betrokkenheid leidt tot draagvlak voor een duurzaam beheer. Omwonenden, vrijwilligers en belangengroepen worden daarom nauw betrokken bij beleidsprocessen en visievorming rond duurzaam toerisme.

Bezoekerscentrum De Kennemerduinen is een regionaal centrum voor natuur en duurzaamheid. Samen met andere partijen werken we aan de verdere ontwikkelingen van arrangementen die natuurbesef, duurzaamheid en de interesse voor cultuurhistorie bevorderen. Het bezoekerscentrum ontvangt een groeiend aantal bezoekers. Met recreatieve en educatieve programma's en producten komen natuur en cultuurhistorie tot leven. Jongeren zijn de belangrijkste doelgroep. Er zijn hoogwaardige lesprogramma's voor leerlingen van basis- en voortgezet onderwijs. Innovatie van ons aanbod is ons streven.

Nationaal Park Zuid-Kennemerland kan zich ontwikkelen tot een belangrijk en kenmerkend icoon van de Nederlandse Nationale Parken door de unieke combinatie van cultuurhistorie en natuur. De directe link van de landgoederen in NPZK met Amsterdam zorgt ervoor dat interessant cultureel erfgoed voor toeristen binnen handbereik is. Ook de relatie met de zee kan onder de aandacht worden gebracht. De voortdurende strijd tegen het water, die heeft geleid tot versterking van duinen en aanleg van polders en dijken en uiteindelijk ook tot het ontstaan van ons bijzondere gebied met hoge natuurwaarden. Er is ruimte voor alle facetten, er zijn veel verhalen te vertellen en producten te ontwikkelen. De aanwezigheid van een nationaal park van wereldklasse zo dichtbij een wereldstad als Amsterdam, een gebied dat op veel fronten zo uniek is, straalt sowieso uit op het merk Nationale Parken in Nederland.

Het Nationaal Park stapt de toekomst in met haar oorspronkelijke organisatiestructuur. Mocht in de nabije toekomst blijken dat het verstandiger is om een nieuwe/andere overlegstructuur op te zetten, dan staan we daar uiteraard voor open.

Bidbeeldenboek

1

Ligging

1

Natuur en cultuurhistorie

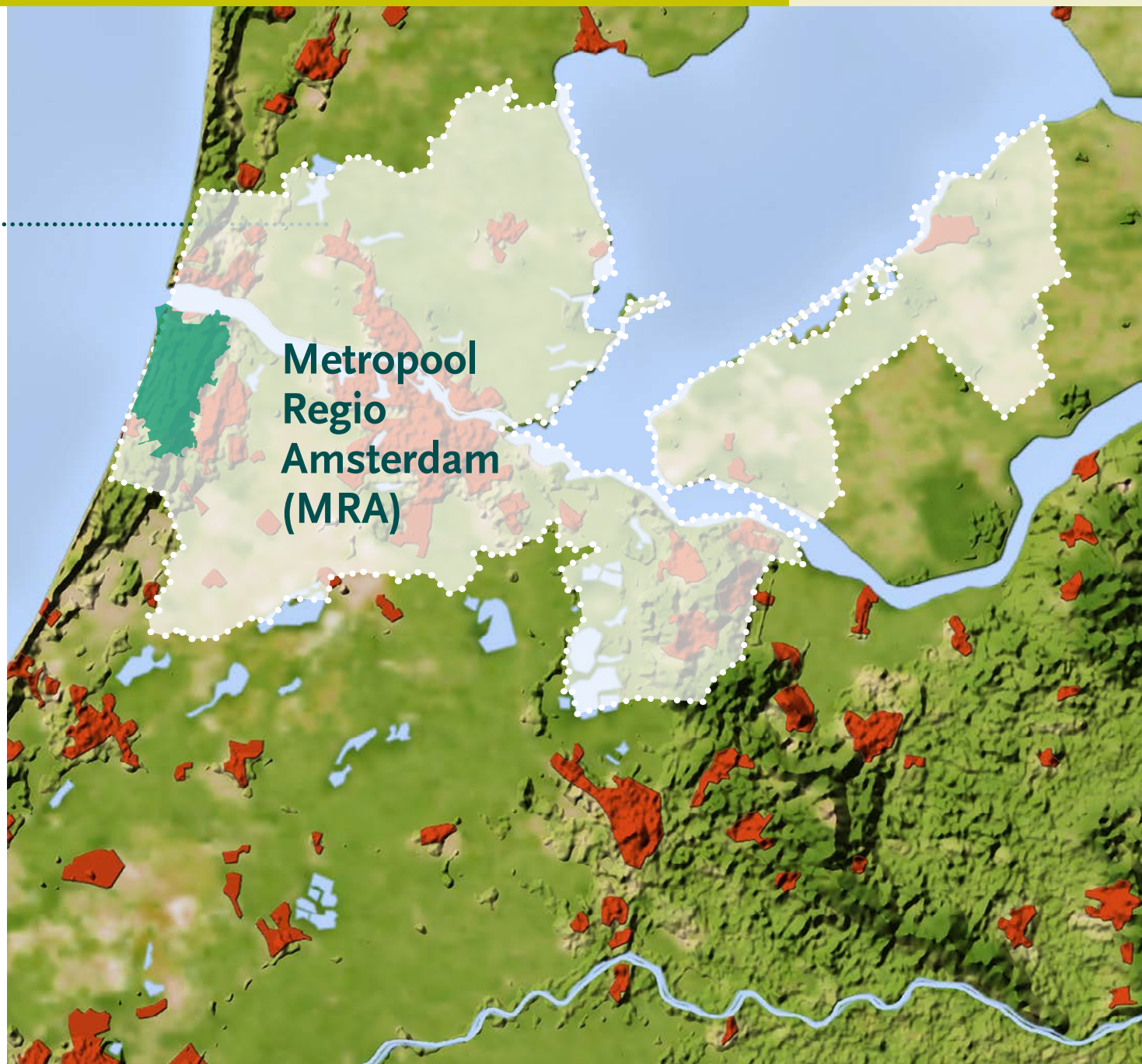

1

Ambitie: positionering MRA

*Duurzaamheid
door schaalvergroting*

1

Diversiteit landschappen MRA

2

Beleving in het Nationaal Park

Nationaal Park
ZOMER FESTIVAL

ZO 5 JUNI

Kom naar het Nationaal Park
Zomer festival
op zondag 5 juni!

Locatie:
rondom Bezoekerscentrum De Kennemerduinen
Zeeweg 12, Overveen (ingang Koevlak)
Tijd: 11.00 - 17.00 uur

Kom op de fiets!

www.np-zuidkennemerland.nl

ver wonderd duin
vwd

NP
Nationaal Park Zuid-Kennemerland

200.000
bezoekers
in 2015
*
meer toeristen

natuur

sport

actie

avontuur

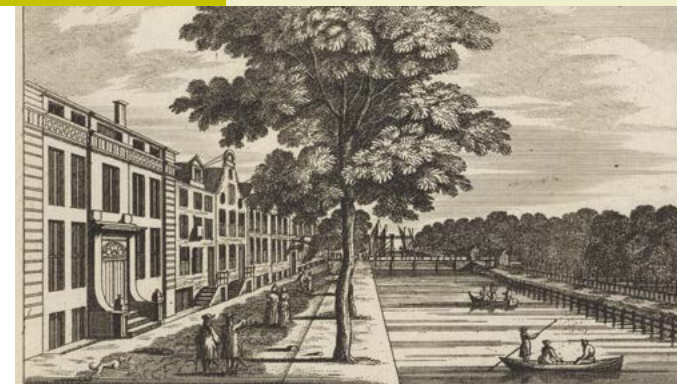
stad

cultuur

naar
buiten

Bruisende stad en
stille duinen

Koopliedenstad en
landgoederen

Ontstaans-
geschiedenis Holland

Hulpboswachter

3-5 JAAR

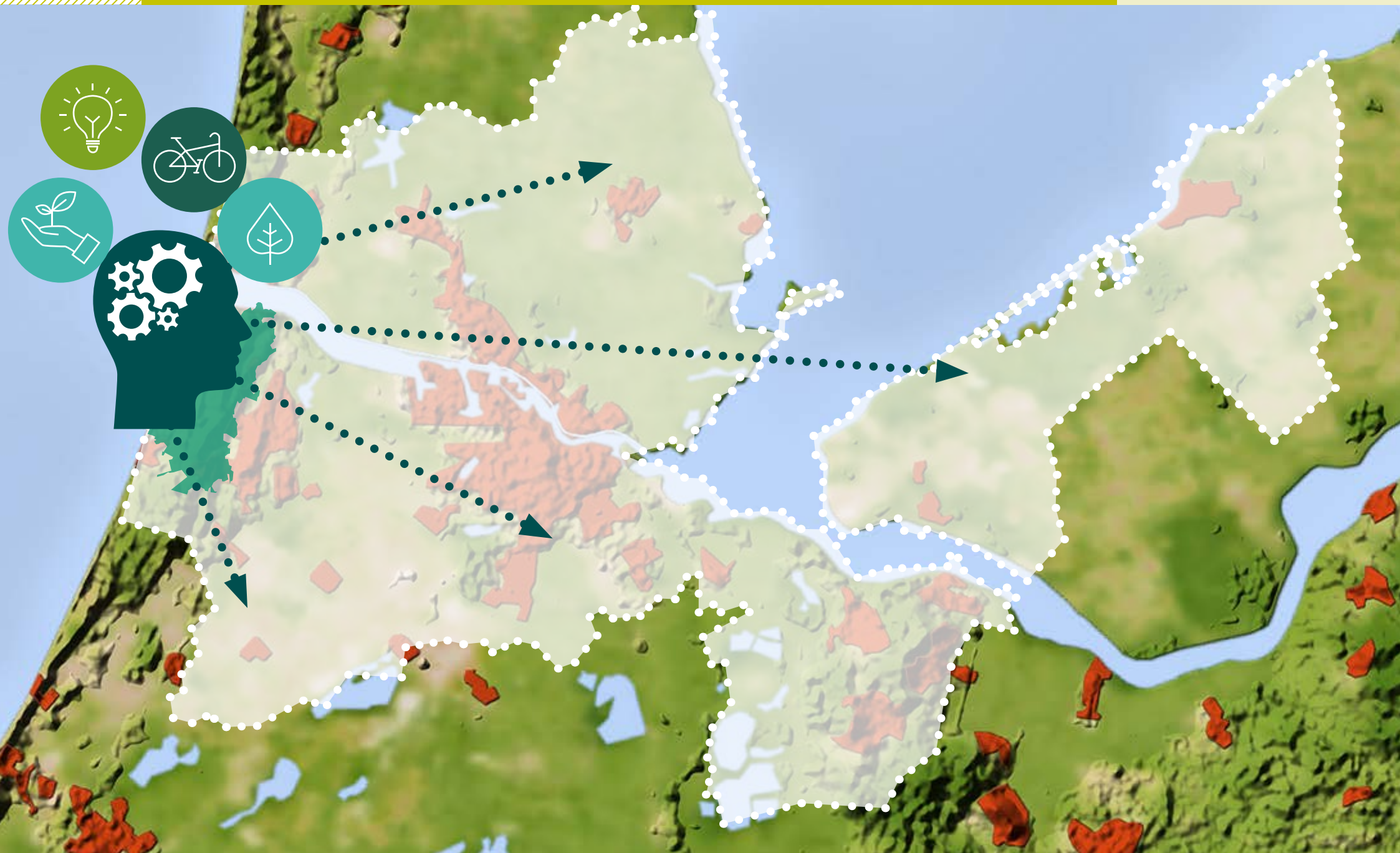
STIJKONIJN

Een speurtocht voor de allerkleinsten in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland

Schoolreisje?

Boek een buitendag in de Kennemerduinen

3

Huidige samenwerking

Kennemerduin-
camping,
Erebegraafplaats

20
Gastheren

Inbreng
omwonenden

Nationaal Park
Zuid-Kennemerland

Ondersteuning
provincie

Samen-
werking
AWD

Overlegorgaan
10 partijen

3

Ambitie: Duurzaam Toerisme fase 1

Regionale recreatieve zonerings

Fase 2

Samenwerkingsvormen groengebieden MRA

Gerichte marketing

4

Regionale ontwikkeling

gastheren

*reïntegratie-
ondersteuning*

crowdfunding

*stage-
plaatsen*

*klein-schalige
initiatieven*

vrijwilligers

*bestaande
verdien-
modellen*

*nieuwe
verdien-
modellen*

€
*provincie
europa*

Overleg-
orgaan

project
Duurzaam
Toerisme

6

Merkstrategie Nationaal Park

Colofon

september 2016

Beeldverantwoording:

De redactie heeft haar uiterste best gedaan om alle recht-hebbenden te achterhalen. Onze excuses voor de gevallen waarin dat niet is gelukt.

Mike Bink, Annemarieke van den Broek, Ruud Maaskant,
Co Harkmans, Vincent van der Spek, F. van den Bosch,
Ruud Luntz, Karin Winnubst Fotografie, Marieke Kuipers,
Sigrid van der Ploeg, Leon Terlouw, Wim Bosman,
Natuurmonumenten, Rijksmuseum

via Shutterstock.com:

Dennis van de Water, Sergey Dzyuba, Ronald Wilfred
Jansen, Vitabello1, www.hollandfoto.net, TasfotoNL

visualisatie Noordwest Natuurkern:

Harm Botman/Ulco Glimmerveen